

Improving an Attitude Scale of Parents Concerning Music Education in Elementary Schools and Analyzing Attitudes According to the Different Variables

Bahar Güdek* İsmail Karakaya**

ABSTRACT: There are two main objectives of this research: The first is to develop an attitude scale measuring the attitude of parents regarding music education in elementary schools. And the second is to search the attitudes of parents whose children attend elementary schools, in terms of different variables (sex, educational level, music listening frequency, having an instrument in residence, being able to play any instrument). 172 parents whose children attend 3 elementary schools in the city center of Samsun in the 2010-2011 spring semester participated in the research. An attitude scale including 34 items and an individual information form have been used to collect the data. This is a single dimension scale and reliability calculated with Cronbach Alfa reliability coefficient is 0,97. Regarding the second purpose of this research, a meaningful difference was detected in parental attitudes in terms of their educational level, music listening frequency, presence of a musical instrument in residence, and being able to play an instrument.

Key words: Attitude Scale, Music Education, Parents, Elementary education

SUMMARY

Purpose and Significance: One of the main objectives of this research is to establish a valid and reliable instrument in order to measure the parental attitudes concerning music education in elementary schools; and second is to search parental attitudes according to different variables related to music education.

Method: As a descriptive one, this study has been conducted with 172 parents whose students attend 3 elementary schools in the Samsun metropolitan municipality during the 2010-2011 spring semester. The attitude scale having 34 items developed by a research group was used to collect data along with an individual information collection form. Exploratory factor analysis and one-way ANOVA methods were utilized to analyze the data.

Results: Reliability of the unidimensional scale was computed as 0,97 via Cronbach Alfa method. And, as the second objective, parental attitudes differ in terms of their educational level, listening music frequency, having a music instrument and being able to play a musical instrument. But, there has been no differentiation in parental attitudes in terms of their gender.

Discussions and Conclusions: At the end of the research process, a measuring instrument that has high validity and reliability has been developed to explore parental attitudes concerning music education at elementary school level. By using this attitude scale, parental attitudes related to music education in elementary schools have been confirmed as positive. And, it is possible to say that in terms of the variables affecting children's attitudes, parental positive approach to music education may affect children's relations with musical subjects. By using the instrument within the context of this research, different studies can be done for the purpose of investigating the important predictors of parental attitudes.

* Ass. Prof. Dr. Ondokuz Mayıs University Faculty of Education Music Education Department bgudek@omu.edu.com

** Ph.D. Gazi University Gazi Faculty of Education Education Sciences Department ikarakaya@gazi.edu.tr

İlköğretim Okullarındaki Müzik Eğitimine İlişkin Anne-Baba Tutumları Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Tutumların Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Bahar Güdek*

İsmail Karakaya**

ÖZ. Bu araştırmanın iki temel amacı bulunmaktadır. Birinci amacı, ilköğretim okullarında verilen müzik eğitimine ilişkin anne ve babaların tutumlarını ölçmek amacıyla geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış bir ölçme aracı geliştirmektir. İkinci amacı ise çocukları ilköğretim okullarında okumakta olan anne-babaların (ebeveynlerin) müzik eğitimine ilişkin tutumlarını çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Araştırma 2010-2011 eğitim-öğretim yılının güz döneminde, Samsun büyükşehir belediye sınırları içerisindeki üç ilköğretim okulunun 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim görmekte olan çocukların velileri arasından 172 anne-babaya uygulanmıştır. Araştırmada verileri toplamak amacıyla 34 maddeden oluşan bir tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçek tek boyutlu olup Cronbah Alfa güvenilirlik katsayısıyla hesaplanan güvenilirliği 0.97'dir. Araştırmanın ikinci amacına ilişkin olarak anne-baba tutumlarının; eğitim düzeylerine, müzik dinleme sıklığına, evde herhangi bir müzik çalgısına sahip olup olmamaya ve müzik çalgısını çalıp çalamamaya göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Ebeveyn tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Tutum Ölçeği, Müzik Eğitimi, Anne-Baba, İlköğretim

GİRİŞ

Tutumlar uzun yıllar sosyal psikolojinin ana konularından biri olurken, eğitim araştırmalarında da ele alınan çok yönlü bir kavramdır. Allport'a (1935) göre tutum, yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumu olarak tanımlanmaktadır (Tavşancıl, 2005). Thurstone (1931) ise tutumu, "psikolojik bir objeye yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelenmesidir" şeklinde tanımlanmıştır (Tavşancıl, 2005). Baysal (1981) tutumun "bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir toplumsal obje ya da olaya karşı deneyim ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duygusal ve davranışsal bir tepki eğilimi" olduğunu belirtmiştir. Symonds (1925) tutum teriminin yedi ortak anlamından bahsetmektedir: (1) Güçlü bir organik güdü, (2) Kas sisteminin ayarlanması, (3) Genelleştirilmiş davranışlar, (4) Dengelenmeye yönelik nörolojik eğilim ya da isteklilik, (5) Duygusal tepkiler, (6) Duygular, (7) Sözel olarak gösterilen kabul ya da reddedilmiş tepkiler (Özmenteş; 2006). Sherif (1967) tutum kavramına güdü kavramını da eklemiştir. Sherif'e (1967) göre bilişsel, güdüsel ve davranışsal bir yapısı olan tutum, bireyin dış dünyaya ilişkin her türlü duygusunu içerir (Tavşancıl, 2005).

İnsan yaşamında, doğumdan önce başlayan ve hayatın sonuna kadar etkisini sürdüren bir kurum olarak aile, fizyolojik olduğu kadar ekonomik, kültürel ve toplumsal yönleriyle de çocuğun ruhsal gelişimini, davranışlarını biçimlendirip yönlendirir (Üstünoğlu, 1991). Yörükoğlu'na (1998) göre aile, insan ilişkilerinin sergilendiği bir sahne gibi düşünülebilir. Çocuk, bu sahnede insan ilişkilerini bütün karmaşık yönleriyle gözlemler ve yaşar. İnsan ilişkilerini belirleyen anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu nitelikler evde kazanılır. Anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi olumsuz durumlarda takınacağı tutumlar da evde öğrenilir. İnam'a (1992) göre aile doğal ve kültürel her türlü gerçekliğin ilk öğrenildiği; gerçekliğe açılan ilk kapı, dünya sahnesine çıkışta ilk dekor, oyuncuların tanındığı ilk güven, paylaşım, iletişim ve çevre ortamı; sevgiyi, hayal kırıklığını, gücü, güçsüzlüğü, bedenimizi, kendimizi, dilimizi tanıdığımız ilk kovanımız olarak tanımlanmaktadır. Burada ailenin eğitim, sağlık, kültür, özgürlükler gibi genel yapısına bakıldığında çocuğun nasıl bir sosyalleşme içerisine doğru gidiyor olduğunu görmek mümkündür. Onun için henüz şekillenme döneminde çocuğun örnek aldığı kişilerin iyi ve olumlu yönde teşvik edici olmaları gerekmektedir. Aile değerleri çocukların seçimlerini etkiler. Anne, baba ya da çocuklar spor, sanat ya da bilime eğilimlilerse, bu

* Yrd. Doç. Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ABD bahar_gudek@yahoo.com

** Öğr.Gör.Dr. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bil. Böl. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ABD ikarakaya@gazi.edu.tr

bilgiler aile değerlerini oluşturur. Çocuklar aile değerlerine karşı tarafsız olamazlar. Aile çocukların duygularını, çok yönlü kabiliyetlerini besleyip geliştirecek miras deposu ve çocuğun yeteneklerinin keşif ortamıdır.

Çocuk çevresiyle etkileşim sonucu benzer davranışlar geliştirmektedir. “Toplumsallaşma” süreci olarak tanımlanan bu dönemde yetişkinlere benzer tutum ve davranış tarzları, bu süreç boyunca, deneyerek ya da model alarak öğrenme yoluyla kazanılmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2005). Bir anlamda, çocuklarda yerleşen ve süreklilik gösteren pek çok davranış, ebeveynlerini model almaları sonucunda oluşmaktadır (Eripek, 1982, Fındıkçı, 1989). Ailenin tutumları, eğitim biçimleri ve aile içi ilişkiler gibi aile ortamına ilişkin değişkenlerin kişilik gelişimindeki rolü düşünüldüğünde, bireylerdeki uyum düzeylerindeki farklılıklarda ailenin etkisi gözlenebilmektedir. Ailenin eğitim sürecindeki hataları, anne babanın tutumundaki kararsızlık, eğitim anlayışındaki farklılıklar başarıyı engelleyebilmektedir. Çocuğun öğrenmeye dönük tutumunu belirlemede ailenin tutumu ve değerleri son derece önemlidir. Ebeveynlerden birinin veya her ikisinin, okula ve öğrenmeye karşı olumsuz tutumu, çocuğunda okula karşı negatif duygular geliştirmesine yol açabilmektedir.

Çocukların eğitimde başarılı olabilmesinde ve eğitim amaçlarına ulaşabilmesinde ailenin ilgi ve yardımına ihtiyacı olduğu söylenebilir (Taymaz, 2001). Çocuğun okuldaki gelişimi, ailenin eğitime verdiği önem ile ilişkilidir. Dolayısıyla çocukların okul ve öğretmenlere ilişkin olumlu tutumlar geliştirilmesinde ailenin tutumları da önemlidir (Pehlivan,2000). Çünkü okulda başlayan birçok eğitsel çalışma çocuğun ailesinde ve okul dışındaki çevresinde tamamlanır. Öğrenciyi tanımada, yönlendirmede, yeteneğini ve kapasitesini artırmada mutlaka aileyle iş birliğine gidilmelidir. Bunu sağlayabilmek için, çok çeşitli nedenlerle ailelerin okula gelmesi, öğrenci sorunlarını paylaşması, öğretmen ve yöneticiler ile ortak kararlar geliştirmesi ve çocuğunun başarısı için ailenin katkıda bulunması sağlanmalıdır. Böylelikle ailelerin çocuklarının eğitimiyle ilgili herhangi bir konudaki tutumları anlaşılır ve olumlu yönde değiştirilmeye çalışılabilir.

Tutumların bireye öncelikle aile kanalıyla aktarıldığı söylenebilir. Birey doğuştan herhangi bir tutuma sahip şekilde doğmaz. Çoğu tutumların kökeni çocukluğa dayanmakta ve genelde doğrudan deneyim, pekiştirme, taklit ve sosyal öğrenme ile edinilmektedir. Ancak edinilen tutumların kaynağı kişisel deneyimlerden çok anne ve baba tutumlarına dayanmaktadır. İlköğretim çağındaki çocuklar çeşitli konulara ilişkin tutumlarını anlatırken, sık sık anne veya babalarının söylediklerinden örnekler verirler (Morgan, 1995). Newcomb ve Svehla (1937) yaptıkları çalışmada, ana-babalarla çocukların tutumları arasında yüksek bir korelasyon bulmuşlardır (Kolasa, 1979). Bir çok araştırmada, anne-baba ve çocukların tutumları arasında yüksek düzeyde korelasyon bulunmaktadır (Munn, Fernald ve Fernald, 1969). Anne-babanın tutum ve davranışları çocuğun kişilik gelişimini, bu tutum ve davranışları algılamasına bağlı olarak etkilemektedir (Jersild,1983). Çocuğun özerklik duygusuna sahip olması, girişimcilik özelliğini taşıması ve kendini gerçekleştirmesinde ailenin tutum ve davranışları belirleyici olmaktadır. Genel olarak bakıldığında, anne-babalarla çocuklarının tutumları arasındaki benzerliklerin, farklılıklardan daha fazla olduğu görülmekte; bu da ailelerin çocuklarının tutum ve davranışları üzerinde önemli bir etkisi olduğuna işaret etmektedir (Morgan,1995). Bundan dolayıdır ki çocuğun her yönden gelişiminde etkili olan anne ve babanın, çocuklarının eğitimiyle ilişkili bir konudaki tutumlarının bilinmesi önemlidir.

Arul (2002)’a göre tutumların ölçülmesinin gereği tutumların değişmesi üzerine yapılan deneysel ve benzer çalışmalarda daha da önem kazanmaktadır. Özellikle de eğitim araştırmalarında tutumların ölçülmesi, davranışlarla olan yakın ilişkisi üzerine dayandırılmaktadır. İstenen davranış değişikliklerinin yaratılabilmesi için benzer yönde tutumların da değiştirilmesi düşüncesi birçok eğitim modelinde yer almıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde eğitimin diğer alanlarında olduğu gibi müzik eğitimi alanında da anne babanın müzik eğitimine yönelik tutumları, çocuklardaki başarıyı yordayıcı bir değişken olarak incelenebilir. Çocukların müzikle ilgili yalnızca bilgi ve beceri sahibi olmaları bir müzik eğitimi programının tek başarı ölçütü olarak kabul edilmemektedir. Mullins (1984) öğrencilerin müziğe yönelik tutumlarının geliştirilmesi gerektiğini aksi takdirde olumsuz tutumların bir müzik eğitimi programını hızla ve derinden hasara uğratabileceğini söylemektedir (Özmenteş, 2006). Abeles ve diğerleri (1995) müzik eğitiminin sosyo-psikolojik boyutlarını öz-görü, roller ve beklentiler, rekabet, işbirliği, liderlik, özgüven ve tutumlar olarak sınıflandırmış ve müziğe yönelik olumlu tutumların gelişiminin müzik eğitiminin en önemli hedeflerinden biri olduğunu bildirmiştir (Özmenteş, 2006). Bu nedenle çocuğun müzik eğitimindeki başarısı, yönlendirilmesi, anne ve babanın müzik eğitimine ve dersine yönelik tutumlarıyla da yakından ilişkilidir. Çünkü anne ve babanın müzik

eğitimine karşı olumlu tutum ve yaklaşımları, çocuğun m¼zik alanında gelişmeye yönelik isteğini ve çabasını olumlu yönde etkileyecektir. Bu yön¼yle çocuğun başarisına yön veren bir etken olarak, anne ve babaların m¼zik eğitimine yönelik tutumlarının ölç¼lmesi önemlidir. T¼rkiye’de m¼zik eğitimiyle ilişkili tutumları lçme amacıyla hazırlanan lçme araçlarının sayısı son yıllarda artmaya başlamıştır. Bu t¼r bir lçme aracının, m¼zik eğitimi alanındaki çalışmaların bilimsel niteliğini arttıracak önemli bir boşluğu dolduracağı d¼ř¼n¼lmektedir. Bu çalışmanın amacı ise anne babaların m¼zik eğitimine ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla geçerliliği ve g¼venirliliđi sağlanmış bir lçme aracı geliştirmek ve çocukları ilköğretim okullarında okumakta olan ebeveynlerin m¼zik eğitimine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere (cinsiyet, eğitim d¼zeyleri, m¼zik dinleme sıklığı, evde herhangi bir m¼zik çalgısına sahip olma, herhangi bir m¼zik çalgısını çalabilme) göre incelemektir. M¼zik eğitimine yönelik tutumların farklı değişkenler olduğu sayıtılııyla yola çıkılarak geliştirilen bu araç, anne ve babaların çocuklarının sadece okulda aldıkları m¼zik eğitimine yönelik tutumlarını ölçmeye yönelik hazırlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, ilköğretim kurumlarındaki m¼zik eğitimine ilişkin anne babaların tutumlarını ölçmek amacıyla tutum lçeği geliştirilmiş ve anne-babaların m¼zik eğitimine ilişkin tutumları çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmada var olan bir durum betimlenmeye çalışılmıştır, bunun için betimsel t¼rden bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Araştırma, 2010-2011 eğitim-ğretim yılının birinci döneminde, Samsun B¼y¼křehir Belediye sınırlarındaki üç ilköğretim okulunun velilerine uygulanmıştır. Araştırma kapsamındaki ilköğretim okullarının seçilmesinde çevrenin sosyo-ekonomik d¼zeyleri dikkate alınmıştır. D¼ř¼k d¼zey için Yunus Emre İlköğretim Okulu, orta d¼zey için Sakarya İlköğretim Okulu ve y¼ksek d¼zey için İstiklal İlköğretim Okulu araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmaya seçilen bu ilköğretim okullarının 6, 7 ve 8. sınıflarında okuyan öğrencilerin velileri arasından 172 kişi katılmıştır. Velilerin 118’i kadın, 54’¼ erkek. Velilerin seçiminde çocuklarının 6, 7 ve 8. sınıflarda okuyor olmaları dikkate alınmıştır. Bunun nedeni olarak öğrencilerin alan öğretmenlerinden m¼zik derslerini almış olmalarıdır.

lçme Aracının Hazırlanması

şimdiye kadar tek boyutlu ölçeklerden, çok boyutlu ölçeklere kadar hatta bir takım karmaşık işlemlere dayanan birçok lçme teknikleri bulunmuş ve kullanılmıştır. Bu tekniklerde en yaygın olarak kullanılanı Rensis Likert’in (1932) “toplamalı sıralama tekniği” modelidir (Tezbaşaran, 1997). Bu araştırmada da likert tipi tutum lçeği hazırlamak için bir takım aşamalar gerçekleştirilmiştir.

Anne ve babaların m¼zik eğitimine yönelik tutum lçeğinin geliştirilmesi aşamasında öncelikle araştırmacılar tarafından benzer t¼rdeki ölçekler incelenerek ilgili literat¼r taranmıştır. Ölçeğin uygulanacağı kitle gz n¼ne alınarak Samsun Denizevleri İlköğretim Okulunun 30 kişilik ğrenci velisine “m¼zik eğitimine nasıl baktıkları” konulu bir kompozisyon yazdırılmıştır. Bu kompozisyonlar analiz edilerek anne ve babaların m¼zik eğitimine yönelik tutumlarıyla ilişkili olduğu d¼ř¼n¼len 50 adet tutum c¼mlesi belirlenmiştir. Bu işlem yapılırken c¼mlelerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal ifadeleri içermesine dikkat edilmiştir. Daha sonra belirlenen tutum c¼mleleriyle hazırlanan ölçek, kapsam geçerliliği açısından uzman gr¼ř¼ne sunulmuştur. Bu inceleme sonrasında gelen dn¼tler doğrultusunda birbiri ile rt¼řen ve anlaşılmasında g¼çl¼k olan önermeler çıkarılmıştır. Bu aşama sonrasında 36 maddelik deneme lçeği cevaplamaya kolaylık sağlayacak şekilde d¼zenlenip uygulanmıştır.

Ölçekteki her madde Likert tipi 5 seçenekten oluşmaktadır. Seçeneklerin birden beşe doğru puan dağılımı yapılmış, her madde olumlu ve olumsuz ifadelere dikkat edilerek beş puan olumlu uçtaki tutumu belirtecek şekilde puanlanmıştır. Bireylerin aldığı madde puanları toplanarak ölçek puanları hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veriler, anne ve babaların ilköğretim okullarındaki müzik eğitimine ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Müzik Eğitimine İlişkin Anne Baba Tutumları Ölçeği” ve ebeveyn özelliklerinin belirlenmesi amacıyla kişisel bilgi formu ile 2010 – 2011 eğitim ve öğretim yılında toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci temel amacına yönelik olarak ölçme aracının geliştirilmesi aşamasında yapı geçerliği kapsamında açımlayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Faktör analizi uygulanmadan önce analizin varsayımları incelenmiştir. Araştırmaya katılan 180 kişi içerisinde 8 kişinin verileri eksik olması ile uç değerler taşınmasından dolayı araştırmadan çıkarılmış ve analizler 172 kişi üzerinden yapılmıştır. Geliştirilen ölçme aracının güvenilirliğinin belirlenmesinde, likert tipi bir ölçme aracı olması ve uygulayıcılara bir defa uygulanması nedeniyle iç tutarlılık formüllerinden Cronbach Alfa (α) kullanılmıştır.

Araştırmanın ikinci temel amacı doğrultusunda; ebeveynlerin müzik eğitimine ilişkin tutumlarının cinsiyet, evde herhangi bir müzik çalgısına sahip olma ve müzik çalgısını çalıp çalamama değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ilişkisiz t-testi ile bakılmıştır. Anne ve babaların tutumlarının müzik dinleme sıklığı ve eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. İstatistik verilerinin analizinde ve yorumlanmasında manidarlık düzeyi olarak 0.05 alınmıştır.

BULGULAR

Yapı Geçerliliği

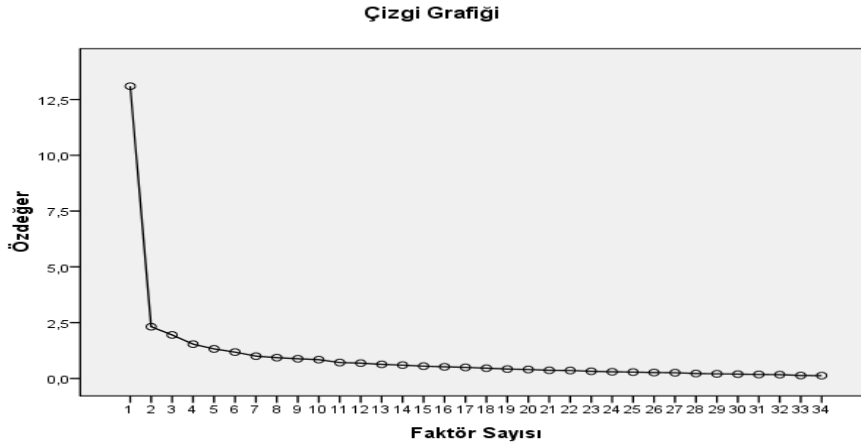
Ölçme araçlarının yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla korelasyona dayalı faktör analizi gibi teknikler yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Erkuş, 2003). Yapı geçerliği, ölçekten elde edilecek puanların ne anlama geldiğini de belirleme süreci olarak da tanımlanabilir. Bu doğrultuda ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı analiz tekniği kullanılmıştır. Analize başlamadan önce veri yapısının faktörleştirmeye uygun olup olmadığına bakmak için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's küresellik test sonuçları incelenmiştir. Analiz sonucunda Bartlett's küresellik testinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < .001$) ve KMO değerinin 0.946 olduğu bulunmuştur. KMO değerinin 0.80'den yüksek olması iyi, 0.90'dan yüksek olması ise faktör analizi için oldukça iyi olduğu belirtilmektedir (Leech, Barrett ve Morgan, 2005).

Faktör analizinde faktörleştirme işlemleri yapılırken, temel bileşenler analizi (principle component analysis) yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonucunda özdeğeri 1.00'in üzerinde beş faktör yer almaktadır. Bu beş faktörün toplam varyansın % 67.28'ni açıkladığı görülmektedir.

Tablo 1. Müzik Eğitimine İlişkin Tutum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Faktör Özdeğerleri	Açıklanan Varyans (%)	Kümülatif Varyans (%)
1	18,363	51,008	51,008
2	1,908	5,299	56,307
3	1,644	4,566	60,872
4	1,221	3,391	64,263
5	1,086	3,016	67,279

Tablo 1'e bakıldığında faktörlerin açıkladığı varyanslar sırasıyla % 51.01, % 5.30, % 4.57, % 1.22 ve % 1.09'dur. Birinci faktörün toplam varyansın % 30'u ve üzeri açıkladığı durumlarda ise ölçeğin tek boyutlu olabileceği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2010). Bu çalışmada da toplam varyansın 51.08'nin birinci faktör tarafından açıklanması ve bu faktöre ait özdeğerin diğer faktörlere göre yüksek olması ölçeğin tek boyutlu olduğu yönünde yorumlanabilir. Şekil 1 incelendiğinde de, faktörlere ait özdeğer (scree plot) grafiği de ölçeğin tek faktörlü olduğuna yönelik bilgi vermektedir.

Şekil 1. Müzik Eğitime İlişkin Tutum Ölçeğinin Faktör Özdeğerlerine Ait Çizgi Grafiği

Ölçekte yer alan 36 madde içerisindeki 15 ve 22 numaralı madde, ortak faktör varyansı düşük olmasından dolayı ölçekten çıkarılmıştır. Çıkarılan maddelerden sonra ölçek içerisinde toplam 34 madde kalmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri, ortak faktör varyansı, madde toplam korelasyonları, aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, madde toplam korelasyonlarının orta ve yüksek düzeyde ilişki göstermesi ve faktör yük değerlerinin dört madde dışında 0.60 ve üzerinde, maddelerin ortak faktör varyanslarının 0.50 – 0.76 arasında olması, ölçek içerisindeki maddelerin ilgili değişkeni ölçtüğü dolayısıyla ölçeğin amaçladığı özelliği ölçtüğü biçiminde yorumlanabilir. Analiz sonucu 34 maddeden oluşan tek boyutlu ve geçerliliği sağlanmış bir ölçme aracının geliştirilmiş olduğuna işaret etmektedir.

Ölçme Aracının Güvenirliği

Ölçme aracının güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlılık güvenilirlik katsayılarından Cronbach Alfa formülü kullanılmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin bütününe ait iç tutarlılık güvenilirlik katsayı 0.972 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değere göre ölçme aracının güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci temel amacı doğrultusunda elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

Ebeveynlerin okuldaki müzik eğitime ilişkin tutumları cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

İlköğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin ebeveynlerinin ilköğretim okullarındaki müzik eğitime ilişkin tutumlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi uygulanmıştır. Uygulama öncesinde bağımlı değişkene ait puanların eşit aralıklı düzeyde ve her iki gruba ait puanların normal dağılım göstermesi ve ortalama puanlarının karşılaştırılacak örneklemelerin ilişkisiz olması gibi istatistiksel varsayımları test edilmiş ve verinin analiz için uygun olduğu gözlenmiştir. Tutum puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 2. Maddelerin faktör yük değerleri, ortak faktör varyansı (h^2), madde toplam korelasyonları (r), ortalamaları (\bar{X}) ve standart sapmaları (S_x)

Maddeler	Faktör 1	h^2	r	\bar{X}	S_x
M1	0,746	,576	,726	3,97	1,028
M2	0,778	,730	,761	4,31	1,014
M3	0,760	,727	,741	4,04	1,033
M4	0,625	,560	,602	4,03	1,047
M5	0,697	,595	,678	3,76	1,161
M6	0,832	,777	,816	4,12	,993
M7	0,811	,712	,792	4,09	,981
M8	0,727	,705	,706	4,11	1,084
M9	0,702	,630	,682	3,93	1,126
M10	0,644	,562	,622	4,24	1,014
M11	0,646	,564	,623	3,81	1,099
M12	0,765	,729	,748	4,11	,977
M13	0,728	,727	,707	3,82	1,035
M14	0,756	,678	,737	3,76	1,176
M16	0,738	,653	,718	4,15	,963
M17	0,720	,641	,700	4,19	,928
M18	0,672	,613	,650	3,89	1,045
M19	0,687	,757	,667	4,26	,798
M20	0,652	,757	,628	4,11	,925
M21	0,648	,755	,625	4,16	,955
M23	0,805	,682	,785	4,05	,918
M24	0,670	,670	,645	3,94	,933
M25	0,764	,697	,745	3,92	,916
M26	0,783	,741	,763	3,98	1,006
M27	0,721	,748	,699	4,08	,982
M28	0,673	,648	,651	3,90	1,042
M29	0,763	,666	,743	4,13	1,014
M30	0,743	,736	,724	3,85	1,020
M31	0,699	,797	,679	3,88	1,072
M32	0,678	,713	,660	3,62	1,130
M33	0,688	,695	,669	3,78	1,084
M34	0,637	,593	,620	3,88	1,043
M35	0,752	,687	,736	4,02	1,003
M36	0,689	,682	,666	4,30	,965

Analiz sonucunda, ebeveynlerin ilköğretim kurumlarındaki müzik eğitimine ilişkin tutum puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır [$t(170) = 1.072$, $p > 0.05$]. Bir diğer ifadeyle ilköğretim okullarındaki müzik eğitimine ilişkin anne ve babaların benzer düzeyde tutumlara sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 3. Ebeveynlerin (Anne-Baba) Müzik Eğitimine İlişkin Tutumlarının İlişkisiz Örneklemeler İçin t-Testi İle Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	\bar{X}	S _x	sd	t
Kadın	118	139,88	18,16	170	1,072
Erkek	54	136,54	20,70		

*p= 0.247

Ebeveynlerin (Anne-Baba) okuldaki müzik eğitimine ilişkin tutumları eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Ebeveynlerin ilköğretim okullarındaki müzik eğitimine ilişkin tutumlarının eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile bakılmıştır. Analiz uygulanmadan önce, grupların bağımlı değişkene ait puanlarının normal dağılması, ilgilenilen değişkene ait ölçümlerin en az eşit aralıklı düzeyde olması, en az üç grubun bulunması ve gruplara ait varyansların homojen olması gibi varsayımlarına bakılmıştır. Analizin varsayımları karşılandıktan sonra analizler yapılmış ve sonuçları Tablo 4 ile Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 4. Ebeveynlerin (Anne-Baba) Müzik Eğitimine İlişkin Tutumlarının Eğitim Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalamaları ve Std. Sapmaları

Eğitim Düzeyi	N	Aritmetik Ort.	Std.Sapma
İlköğretim	56	127,23	16,26
Ortaöğretim	50	139,80	17,86
Yükseköğretim	66	147,94	16,87

Tablo 5. Ebeveynlerin (Anne-Baba) Müzik Eğitimine İlişkin Tutumlarının Eğitim Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) İle Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	13056,371	2	6528,185	22,672	,000	1-2
Gruplar İçi	48661,740	169	287,939			1-3
Toplam	61718,110	171				2-3

Tablo 4 ve Tablo 5’de görüldüğü üzere, ebeveynlerin müzik eğitimine ilişkin tutum puan ortalamaları anne ve babaların eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [F(2,169) = 22.672, p<0.05]. Müzik eğitimine ilişkin ebeveyn tutumları eğitim düzeylerine göre değişmektedir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda farklılığın, ilköğretim – ortaöğretim, ilköğretim-yükseköğretim ve ortaöğretim-yükseköğretim arasında olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe müzik eğitimine ilişkin tutumları olumlu yönde yükselmektedir.

Ebeveynlerin ilköğretim okullarındaki müzik eğitimine ilişkin tutumları müzik dinleme sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Ebeveynlerin ilköğretim okullarındaki müzik eğitimine ilişkin tutumlarının günlük yaşamlarındaki müzik dinleme sıklığına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile bakılmıştır. Analizin varsayımları karşılandıktan sonra analizler yapılmış ve sonuçları Tablo 6 ile Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 6. Ebeveynlerin (Anne- Baba) Müzik Eğitime İlişkin Tutumlarının Aritmetik Ortalamaları ve Std.Sapmaları

Dinleme Sıklığı	N	Aritmetik Ort.	Std.Sapma
Hiç veya çok az	20	127,00	17,22
Orta	72	131,01	15,58
Çok	60	146,60	17,57
Pekçok	20	155,50	14,98

Tablo 7. Ebeveynlerin (Anne- Baba) Müzik Eğitime İlişkin Tutumlarının Müzik Dinleme Sıklığına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) İle Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	16377,724	3	5459,241	20,228	,000	1-3,1-4
Gruplar İçi	45340,386	168	269,883			2-3, 2-4
Toplam	61718,110	171				

Analiz sonuçlarına göre, anne ve babaların günlük yaşamlarındaki müzik dinleme sıklığı ile müzik eğitime ilişkin tutumları anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir [$F(3,168) = 20.228$, $p < 0.05$]. Bir diğer ifadeyle anne-babaların müzik eğitime ilişkin tutumları ile müzik dinleme sıklığı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Anne ve babaların müzik dinleme sıklığı arttıkça ilköğretim okullarındaki müzik eğitime ilişkin tutumlarının olumlu yönde arttığı söylenebilir. Müzik eğitime ilişkin tutum puanları arasında anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi kullanılmış ve farklılığın müzik dinleme sıklığı; çok az – çok, çok az – pek çok, orta – çok, orta – pek çok arasında olduğu saptanmıştır.

Ebeveynlerin okuldaki müzik eğitime ilişkin tutumları herhangi bir müzik çalgısına sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Ebeveynlerinin ilköğretim okullarındaki müzik eğitime ilişkin tutumlarının ailelerin evde herhangi bir müzik çalgısına sahip olup olmamaya göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Ebeveynlerin (Anne- Baba) Müzik Eğitime İlişkin Tutumlarının Müzik Çalgısına Sahip Olma Durumuna Göre İlişkisiz Örneklem için t-testi İle Karşılaştırılması

Sahip Olma Durumu	N	\bar{X}	S_x	sd	t
Evet	110	142,45	19,55	170	3,426
Hayır	62	132,42	16,23		

* $p = 0,001$

Araştırmaya katılan 172 ebeveynin 110’u evlerinde herhangi bir müzik çalgısına sahip olduklarını, 62’si ise sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Müzik çalgısına sahip olanlarla sahip olmayanların ilköğretim okullarındaki müzik eğitime ilişkin tutum puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır [$t(170) = 3.426$, $p < 0.05$].

Ebeveynlerin ilköğretim okullarındaki müzik eğitimine ilişkin tutumları herhangi bir müzik çalgısı çalabilme becerisine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Ebeveynlerin ilköğretim okullarındaki müzik eğitimine ilişkin tutumlarının anne ve babaların herhangi bir çalgıyı çalabilme becerisine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 9'de verilmiştir.

Tablo 9. Ebeveynlerin (Anne- Baba) Müzik Eğitimine İlişkin Tutumlarının Herhangi Bir Müzik Çalgısını Çalma Becerisine Göre İlişkisiz t-testi İle Karşılaştırılması

Çalabilme Becerisi	N	\bar{X}	S_x	sd	t
Evet	50	147,08	21,13	170	3,785
Hayır	122	135,45	17,02		

*p= 0,001

Araştırmada yer alan 172 katılımcının 50'si herhangi bir çalgıyı çalabilmekte, 122'si çalamadıklarını belirtmişlerdir. Herhangi bir çalgıyı çalabilenlerle çalamayanların ilköğretim okullarındaki müzik eğitimine ilişkin tutum puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır [$t(170) = 3.785$, $p < 0.05$]. Bu bulgu ile bir çalgıyı çalabilen anne ve babaların çalamayanlara göre müzik eğitimine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Müzik eğitimine ilişkin tutum puan ortalamalarına bakıldığında, çalma becerisine sahip bireylerin tutum puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, ilköğretim kurumlarında verilen müzik eğitimine ilişkin anne ve babaların tutumlarını ölçmek amacıyla geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri bu ölçeğin ebeveynlerin müzik eğitimine yönelik tutumlarını ölçmede kullanılabilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir. Ölçekte toplam 34 madde bulunmaktadır. Sonuç olarak bu ölçek, müzik eğitimcileri ve araştırmacıları tarafından anne babaların müzik eğitimine ilişkin tutumlarını saptamada kullanılabilir.

Çalışmanın ikinci amacı ise çocukları ilköğretim okullarında okumakta olan ebeveynlerin müzik eğitimine ilişkin tutumlarını çeşitli değişkenlere (cinsiyet, eğitim düzeyleri, müzik dinleme sıklığı, evde herhangi bir müzik çalgısına sahip olma, herhangi bir müzik çalgısını çalabilme vb.) göre incelemektir.

Anne ve babaların müzik eğitimine ilişkin tutumları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Her iki ebeveynlerinde müzik eğitimine yönelik tutumları olumlu yöndedir. Türkmen (2010), Temiz (2008) ve Tebiş (2006) yapmış oldukları çalışmalarda ailelerin müzik eğitimine yönelik olumlu tutumlara sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Bu çalışmalarda ebeveynler tutumlarını şöyle ifade etmişlerdir: Müzik eğitimi ile çocuklarının müzikal davranışlarında (müzik yapmayı isteme, müzik dinlemeyi isteme, müzik türleri arasında seçim yapma vb) değişiklikler olduğunu, özellikle müzik türlerine yönelik seçici davranışlar gözlediklerini, bireysel yaşantılarında karşılaştığı zorluklarla (stres, kaygı, yorgunluk vb) daha kolay başa çıkabildiklerini, çocuklarının kişilik gelişiminde, kendine güvenmede, yaşantısına mutluluk katmasında, boş zamanlarını değerlendirip, etkili ve verimli kullanmasında olumlu gelişimler olduğunu belirtmişler, ayrıca müzik eğitiminin çocuklarının diğer derslerindeki başarılarına olumlu etkilerinin olduğunu gözlemlediklerini aktarmışlardır.

Anne ve babaların eğitim düzeylerine göre müzik eğitimine ilişkin tutumlarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyleri yükseldikçe ilköğretim okullarındaki müzik eğitimine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Müzik ile ilgili tutumlarla ilişkili olduğu düşünülen çok sayıda çevresel özellik araştırmalara konu olmuştur. Bu özelliklerden bazıları, müzik dinleme alışkanlıkları ve biçimleri, beklentiler, öğretim yöntemleri, toplumun

tutumları, akran etkileri, sosyo-ekonomik özellikler, eğitim seviyesi olarak sıralanabilir (Wapnick,1976). Saraçoğlu, Bozkurt ve Serin (2004), Çetin (2003) ve Saraç(2002) yaptıkları çalışmalarda anne babaların eğitim düzeylerinin yükselmesinin çocukları üzerinde olumlu etkiler yarattığını saptamışlardır.

Anne ve babaların müzik eğitime ilişkin tutumları ile müzik dinleme sıklığı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Anne ve babaların müzik dinleme sıklığı arttıkça ilköğretim okullarındaki müzik eğitime ilişkin tutumlarının olumlu yönde arttığı söylenebilir. Kişinin müzik ile gerek çalgı çalma, şarkı söyleme gibi aktif ilişkileri gerekse de sadece bir dinleyici olarak pasif ilişkisi, onun müziğe yönelik olumlu tutumlarının belirteleri sayılır. Wiebe (1940), Verveer (1933) yaptıkları çalışmalarla dinleme sıklığı ile müziğe yönelik tutumlar arasında bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Müzik ile ilişkisi kuvvetli olan ve müziğe yönelik olumlu tutumlara sahip olan insanların daha sık müzik dinleme alışkanlıklarının olduğunu belirlemişlerdir. Mull (1957) ise dinleme tekrarının sayısı ile tutumlar arasındaki ilişkiyi araştırmış; Schoenberg ve Hindemith'in eserlerini sıklıkla dinleyen öğrencilerin bu eserlere yönelik daha olumlu tutumlar geliştirdiklerini saptamıştır.

Anne ve babaların müzik eğitime ilişkin tutumları ile bir çalgıya sahip olma ve bir çalgıyı çalabilmeleri arasında anlamlı ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bir çalgıya sahip olan ya da çalabilen anne ve babaların sahip olmayanlara ve çalamayanlara göre müzik eğitime yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Bu bulgu evlerinde müzik çalgısı olan anne ve babaların olmayanlara göre müzik eğitime yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Kelly (1961) araştırmasında çalgı çalma eğilimleriyle, bireylerin ailelerinin müziksel yaşamlarını incelemiş ve çalgı çalan insanların ailelerinde de geçmişte çalgı ile ilgilenmiş kişilerin olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Türkmen (2010) ise, aile içinde çalgı çalan bireylerin olması sonucunda, bu ebeveynlerin çocuklarını amatör müzik eğitime daha çok yönlendirdiklerini tespit etmiştir. Bu çalışmalarında gösterdiği gibi, müziği meslek olarak seçmek isteyen çocukların başarılarında ailelerinin model olmasının önemi büyüktür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda konuyla ilgi olarak şu öneriler geliştirilmiştir:

Araştırmada anne-babaların ilköğretim okullarındaki müzik eğitime ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçek kullanılarak anne baba tutumlarıyla ilgili çalışmalar yapılabilir. Aynı ölçek farklı ebeveyn gruplarına uygulanabilir.

Anne babaların müzik dinleme sıklığının artması ve herhangi bir müzik çalgısına sahip olma durumu arttıkça, okuldaki müzik eğitime ilişkin tutumlarında olumlu yönde olduğu bulgusundan hareketle, okullardaki müzik eğitiminde dinleme ve çalgı eğitime ağırlıklık verilmesi onların daha olumlu tutuma sahip olmalarına katkı verecektir. Ayrıca ebeveynlere müziği meslek olarak seçme olasılığı olan çocuklarına model olması bağlamında amatör olarak müzikle ilgilenmeleri önerilmektedir.

Sınavlardaki puanlar öğrencinin başarısını belirlemede tek ölçüt olmamalı, anne- babalarının müzik eğitime yönelik tutumları, özellikle ilköğretim seviyesindeki öğrencilerin müziğe ve müzik dersine yönelik tutumlarının bundan sonraki müziksel öğrenmelerinin ve başarılarının belirleyicisi olabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle müzik eğitimi veren eğitimciler, aileleri, çocukları aldıkları müzik eğitimi ve hedefleri konusunda bilinçlendirmelidirler.

KAYNAKÇA

- Arul, M.J. (2002). Measurement of Attitudes. Web üzerinde: <http://www.geocities.com/arulmj/atti2-b.html> adresinde 27. 04. 2011'de alınmıştır.
- Baysal, A. C. (1981). *Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*.İsatanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Ders Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Çetin, Ş. (2003). Anadolu Öğretmen Lisesi ve Düz Lise Çıkışlı Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Eripek, S. (1982). Kuramsal Açından Çocuklardaki Problem Davranışların Nedenleri ve Bir Sınıflandırma, *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(2), 26-35. Ankara: Eğitim Bilimleri Fak. Yayını.
- Erkuş, A. (2003). *Psikometri Üzerine Yazılar*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları. No:24
- Fındıkçı, İ. (1989). Kişilik Nedir? Nasıl Oluşur?, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 7, 18-27
- İnam, A. (1992). Aynı Çatı Altında Canlar: Aile Kavramının Bir Yorumu. *Din Öğretimi Dergisi*, 32(1) 36-41.
- Jersıld, A. T. (1983). *Çocuk Psikolojisi*, Gülseren Günçe (Çev.), (4. Basım). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayıncılık.
- Kelly, D. F. (1961). A Study of The Musical Preferences of A Selectgroup of Adolescents. *Journal of Research In Music Education*, 9, 118-124.
- Kolasa, J. B. (1979). *İşletmeler İçin Davranış Bilimlerine Giriş*. Kemal Tosun ve diğerleri (Çev.). İstanbul: İ.Ü. İşletme Fak. İşletme İktisadı Enstitüsü Yayını.
- Leech, N. L., Barrett, K. C., ve Morgan, G. A., (2005). *SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation* (2th Ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Ass.
- Morgan, C. T. (1995). *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Meteksan A.Ş.
- Mull, H. K. (1957). The Effect of Repetition Upon The Enjoyment of Modern Music. *Journal of Psychology*, 43, 155-162.
- Munn, N.L., Fernald, L.D. & Fernald, P.S. (1969). *Introduction to Psychology*. (Ed. L. Carmicheal). Boston: Houghton Mifflin.
- Özmenteş, G. (2006). Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 5(1), 23-29 Web üzerinde: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 25.2.2011'de alınmıştır.
- Özmenteş, G. (2008). Müzik Eğitimi Araştırmalarında Tutum Ölçme Yaklaşımları. <http://gozmentes.blogspot.com/2008/06/mzik-eitimi-aratirmalarinda-tutum-lme.html> adresinden 10.05.2011'de alınmıştır.
- Pehlivan, I. (2000). *Okul-Çevre İlişkileri, (Yönetici Adayların Eğitimi Ders Notları)*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Saraç, C. (2002). Türk Dili ve Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Saraçoğlu, S., Bozkurt, N., Serin, O. (2004). Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. 18(3), 311-322
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Taymaz, H. (2001). *Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tebiş, C. (2006). Türkiye'de Müzik Öğretmenliğine Yönelme Nedenleri. *Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 14-22
- Temiz, E. (2008). Okul Korolarının Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkilerine Etkileri ve Gerekliği Hakkında Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1). 39-48
- Tezbaşaran, A. (1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları.
- Türkmen, U. (2010). Çocuğun Bireysel Toplumsal ve Kültürel Gelişiminde Amatör Müzik Eğitiminin Yeri Problemleri ve Çözüm Önerileri. *İlköğretim Online*, 9(3), 960-970. Web üzerinde: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 28.3.2011'de alınmıştır.
- Üstünoğlu, Ü. (1991). Aile Eğitiminde Farklı Yaklaşımlar. Ankara: Aile Eğitimi. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Verveer, E. M., & Barry, H.; Bousfield, W.A. (1933). Change In Affectivity With Repetition. *American Journal of Psychology*, 45, 130-134.
- Wapnick, J. (1976). A Review of Research on Attitude and Preference. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 48, 1-20
- Wiebe, G. (1940). The Effects of Radio Plugging on Students' Opinions of Popular Songs. *Journal of Applied Psychology*, 24, 261-279.
- Yörükoğlu, A. (1998) *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayıncılık.